

IS BAJONE -- -- J -- GEDIEN?

It is sometimes difficult for people to break with outmoded traditions, and this is particularly noticeable in the military world, where today the most modern and technological equipment is carried into battle by soldiers also equipped with a weapon of quite historic origin, the bayonet. During the period of the single-shot infantry weapon, the bayonet formed an essential part of the soldier's equipment, being useful in mounting or repelling assaults at close-quarters when it was impossible to reload or bring fire to bear. The advent of the automatic and semi-automatic weapon has wrought drastic changes in the infantry battle, for modern weapons can be used effectively in all but hand-to-hand combat. For the latter, the hunting-knife was found to be more practical than the bayonet by soldiers in Vietnam. It would seem then, that it is time that the bayonet joined other redundant but historic weapons, appearing only on ceremonial occasions.

Opvallend hoe moeilik dit vir die moderne mensdom is om met uitgediende tradisies te breek. Weermagte veral raak verknog aan tradisies of tradisionele wapengebruike selfs soms so erg dat hulle aan die een kant absoluut moderniseer en van die jongste tegnologiese gebruik maak en dan nog steeds aan die anderkant uitgediende wapentuig saamsleep. Deesdae het dit mode geword om te redeneer oor die voortgesette waarde van die bajonet al dan nie. Interessant om daarop te let dat ene kapt Sir Sibbald David Scott¹ reeds in 1863 in 'n lesing opgemerk het dat hy hom nie gaan inlaat in '... any speculations as to its future ...' nie. Hieruit kan afgelei word dat daar reeds in 1863 bespiegeling was oor die waarde van die bajonet.

In historiese perspektief gesien, het die bajonet, as oorlogswaapen, sy ontstaan te danke aan die ontwikkeling van die vuurwapen. Sonder om in te gaan op die herkoms van die bajonet, want dit is nog nie 'n uitgemaakte saak dat dit wel vernoem is na Monsieur Puyseur² se dorpie Bayonne nie, word veel eerder gelet op die 17e eeuse noodsaaklikheid daarvan.

Die 17e eeuse musketier was bewapen met 'n lomp en swaar lontgeweer. Omdat die laai en afvuur van hierdie wapen letterlik minute in beslag geneem het, was die musketier sonder enige verdediging nadat hy 'n skoot afgevuur het. Daarom was piekeniers altyd tot die musketiers toegesê om hulle tydens die laaiproses te beskerm. Die musketiers was nog steeds sonder enige ander wapen.

Die sogenaamde propbajonet ('plug bayonet') omdat die hef van die bajonet in die loop van die geweer gedruk is, het die piekeniers vervang. Hierdie bajonet het 'n paar tekortkominge gehad, naamlik die wapen kon nie weer herlaai word of afgevuur word met die bajonet voor in die loop nie; die bajonet het nie te stewig gesit nie en het dikwels verloor of in die vyand se lyf bly vassit en soms het dit

weer te vas gesit of voor die loop afgebreek sodat dit nie weer verwyder kon word nie.

Hierdie nadele het die ringbajonet tot gevolg gehad. Twee ringe, groot genoeg om oor die loop van die geweer te glip is aan die bajonet aangebring. Omdat die bajonet in hierdie geval los onder die geweer gehang het, was dit ook nê baie suksesvol nie — dit kon nog in 'n geveg afgly. Die vuurwapen kon egter gelaai en afgevuur word met die bajonet in posisie.

Die logiese opvolger van die ringbajonet was die sokbajonet ('socket bayonet') wat voor om die loop van die geweer gepas het en later van 'n grendel om die korrel voorsien was. Na gelang vuurwapens meer akkuraat geword het en die korrel dus belangriker, moes 'n ander metode van grendel gevind word wat nie die korrel sou beskadig nie. Die moderne metode waarvolgens die bajonet aan die geweer geheg word, het die ontwikkeling van aanhegtingsmetodes afgesluit.

Ander ontwikkelingsfases van die bajonet behels slegs die lengte en vorm van die lem, die hef en pogings om van die bajonet 'n meerdoelige wapen te maak, byvoorbeeld om 'n draadknipper aan te heg en saagfasiliteite te skep.

Dit is dus duidelik dat die bajonet aanvanklik ontstaan het omdat die vuursnelheid van die lontgeweer en sy onmiddellike opvolgers bykans nul was.

Die finale arbiter van 'n geveg, aldus maj W. S. Tee,³ wanneer alles faal, word soms genoem die 'bajonetsterkte'. 'n Ondersoek hierna in die Britse Leër openbaar dat slegs 16 000 tot 17 000 infanteriste moontlik 'n bajonetstormloop sal uitvoer — slegs een tiende van die Leër se totale sterkte. Indien die idee van bajonetsterkte 'n geldige maatstaf is om 'n leër se gevegspotensiaal te meet, kan die belastingbetaler se bydrae geregverdig word.

Die waarheid is egter dat die gevegspotensiaal van 'n moderne leër veel eerder aan sy vuurkrag en mobiliteit as aan sy bajonetkrag gemeet moet word. Dit moet dus aanvaar word dat die bajonet uitgedien is, want moderne outomatiese en semi-outomatiese wapens het nie dieselfde laai en vuurprobleme as

die lontgeweer en sy onmiddellike opvolgers nie. Die geweer/piek kombinasie moes dus alreeds verval het toe gewere met magasyn in gebruik gekom het. Die voorlaaiergewere is geruil vir moderne gewere, maar die voorlaaiers se verdedigingswapen, die bajonet, bly behoue.

Ramilies 1706 — een van Marlborough se grootste oorwinnings. (Let op die piekeniers wat die musketiers moes beskerm).

Die Slag van Balaclava 1854. Die Sutherland Highlanders se vuur is so gereël, dat sommige laai terwyl ander vuur. Sodoende kon ononderbroke gevuur word. Die gebruik van piekeniers het toe al verval.)

Maj Tee haal verder uit Ludwig Rem se boek die volgende aan:

'Even in 1914 the bayonet charge proved itself to be such a rare occurrence that it no longer justified equipping the infantryman with bayonets which only got in the way.'

As aanvaar word dat 'n geweer, wat uit die heup gevuur word, op tien tree effektief is, is dit veel verder van die vyand af as wat met 'n bajonet bereik kan word. Verder, indien die bajonet in die gesteeke vyand vassit, is die steker se geweer tydelik buite aksie en is hy 'n stilstaande skyf vir die vyand.

Indien daarop gelet word dat 'n bajonet met skede en ander bykomstighede, ongeveer R8,50 in Engeland kos, kos dit R164 000 om die Geweerseksies van die Britse Infanterie van bajonette te voorsien. Hierby moet nog die kwasi-militêre organisasies wat van bajonette gebruik maak, die koste aan bevoorradings, kontrakte, beheer, stoortfasiliteite, hantering, vervoer, verrekening, ens bygereken word.

Maj Tee wys verder daarop dat die bajonette, wat ongeveer R164 000 kos, gesamentlik ongeveer 20 ton weeg. 'n Peloton van 28 bajonetroeders kan eerder 18 handgranate as bajonette dra of 14 twintig rondtes gelaaide magasyn of 10 pakke rantsoene of 15 gevulde waterbottels.

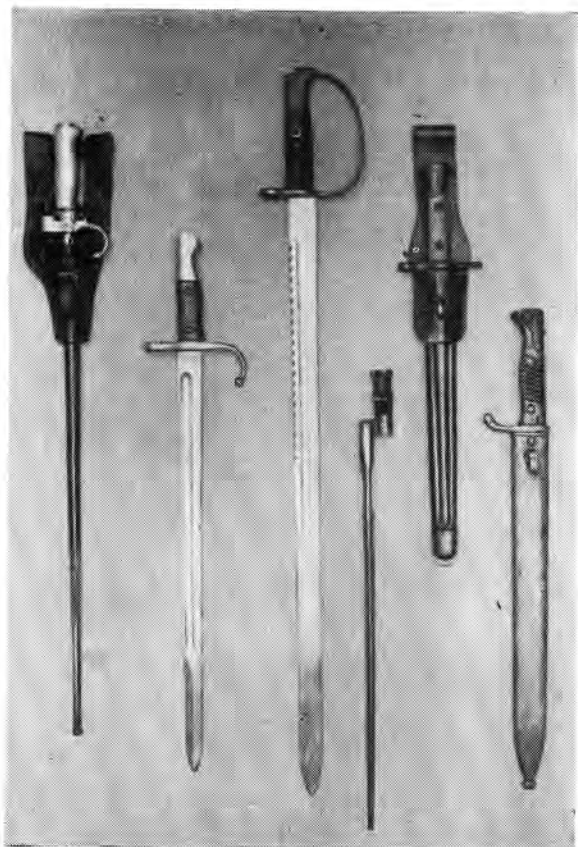
Anthony Carter ⁴ sê:

'The future of the bayonet remains uncertain. Its detractors claim that in an age of mechanised warfare and automatic weapons, the bayonet has no part to play. But though the era of massed infantry attacks has probably departed forever the role of the modern soldier encompasses more varied tasks than ever before. Civil strife has erupted throughout the world during the last decade and the army may find itself in a guerrilla war, a policing action, guarding an airport or controlling crowds. Fixed bayonets have a greater psychological effect as a deterrent. A soldier will always have some

Abu-Klea, 1885: Die Britse magte se enkelskoot Martini-Henry gewere se vuursnelheid was te stadig. Gevolglik het die vyand daarin geslaag om hul beproefde blokformasies te verbreek.

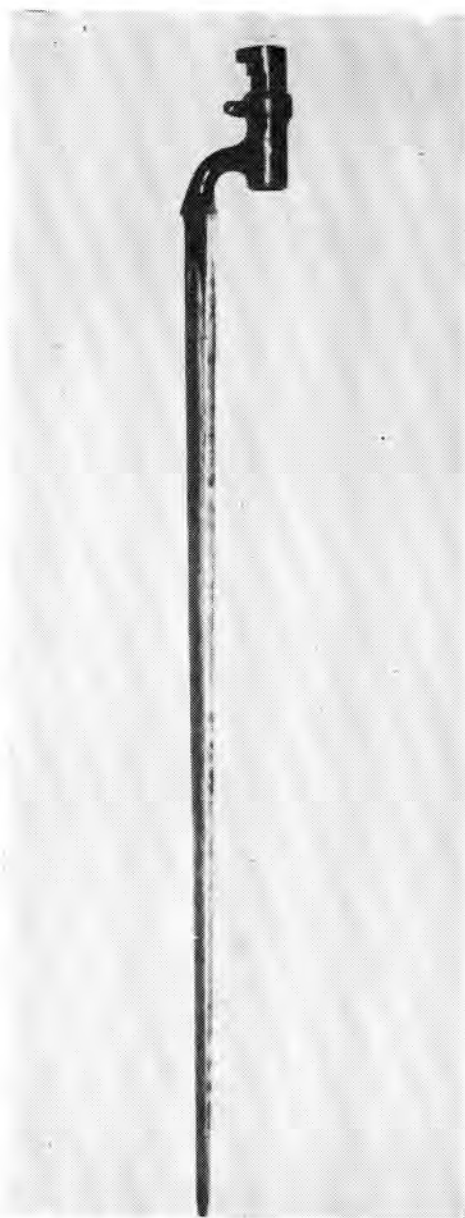

Van links na regs: Lebelbajonet — ook genoem die 'Rosalie' van die Sahara, Mauserbajonet, Martini-Henrybajonet, Russiese sokbajonet (1891). Italiaanse Carcaubajonet, Mauserbajonet (1895/1905).

need for a good general-purpose knife and its design can easily be incorporated in a bayonet.'

Hoewel maj Tee se artikel, waarna reeds verwys is, vroeër gepubliseer is as Carter se boek, verskaf hy tog 'n antwoord. Hy sê oorerige massas ontbind nie bloot omdat bayonette vertoon word nie, dit moet gebruik word en soldate word verbied om handgemeen met 'n skare te raak. As die teenwoordigheid van soldate en 'n variasie van vertoon nie die gewenste effek het nie, moet van beheerde kleingeweervuur gebruik gemaak word — vermoedelik minder akkuraat omdat daar 'n bajonet aan die tromp van die geweer hang.

David Steele, in *Infantry* Mei/Junie 1975, sluit by Carter se slotopmerking aan deur 'n meerdoelige mes in die plek van die bajonet te bepleit. Hy sê sover dit die gewig van die bajonet aangaan, wil dit voorkom asof die bajonet nie die reeds oorlaaide soldaat pla nie omdat hy dit nie in gevegsituasies gebruik

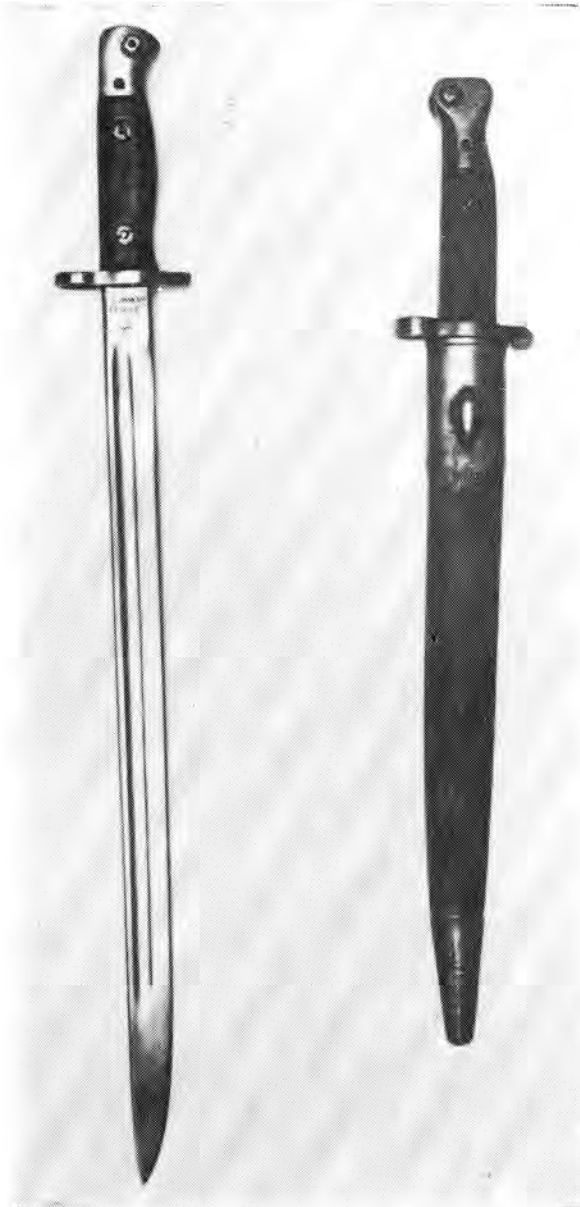
Martini-Henry Sokbajonet (1876).

nie — dit bly in die skede. Genl Marshall wys ook daarop dat die bajonet nie as 'n bajonet in Viëtnam gebruik was nie. Binnegevegte wat in Viëtnam voorgekom het is met geweerkolwe en lope, loopgraafgereedskap en jagmesse geveg. Bewegings deur die woude van Viëtnam was so bemoeilik met bajonette gehag aan gewere dat dit gestaak is.

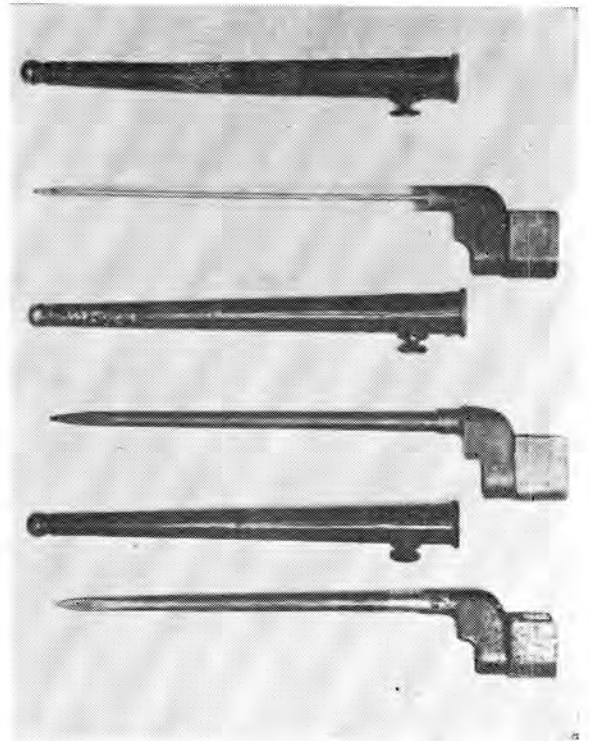
Volgens 'n veteraan van Viëtnam was daar nie spasie in die woude en lande van Viëtnam om die voorgeskrewe voetwerk vir 'n bajonetgeveg uit te voer nie. Soldate het veel

eerder 'n stomp voorwerp verkies omdat dit 'n vyand vinniger neerfel as 'n lem.

Steele beklemtoon dit dat die grootste leemte in die Amerikaanse bajonetopleidingsprogram die feit is dat 'n soldaat nie geleer word hoe hy werklik tydens 'n geveg 'n bajonet sal gebruik nie, naamlik soos 'n mes. Met die huidige soort hef van bajonette kan dit nie effektief vasgehou word nie. Om die rede het talle VSA soldate in Viëtnam hulle eie gevegsmesse, wat gewoonweg as jagmesse geklassifiseer kan word, aangeskaf.

Die kort Lee Enfield magasyngeveerbajonet (1907) wat in beide Wêreldoorloë gebruik is. Regs: Bajonet in 1888 vervaardig vir die Lee Metford.

Bajonette van links na regs: No 4 Mk 1, Mk 2, Mk 2*. Hierdie bajonette is vir die kort Lee Enfield magasyngeveer en die Sten-submasjiengeweer gebruik.

Wat elke soldaat eintlik nodig het, is 'n meerdoelige mes en of die bajonet hieraan voldoen is 'n ope vraag. Daar is, aldus Steele, blykbaar geen enkele mes wat die Leër kan uitreik wat die behoefte van elke soldaat sal bevredig nie. In elk geval het bevelvoerders reg deur die Amerikaanse militêre geskiedenis in gevegte, wanneer 'n soldaat se effektiwiteit afhanklik is van sy vertroue in sy wapens, die massa toegelaat om van snywapens anders as die wat uitgereik is, gebruik te maak. Dit is hoe dit behoort te wees, sê Steele.

In Suid-Afrika was die sabel en die bajonet nie deel van die burger se gevegsuitrusting nie. Tradisioneel het elkeen 'n Herneutermes, wat in der waarheid as jagmes geklassifiseer kan word, gedra. Hoewel hulle ook van voorlaaiers in gevegte gebruik gemaak het, het hulle nie 'n behoefte aan bajonette gehad nie. Die Britse soldaat het die bajonet na Suid-Afrika gebring, maar die burgers het dit nooit aanvaar nie. Sels die sabel was by hulle slegs 'n seremoniële wapen.

Hoewel bajonette vir die Boeremausers van die Anglo-Boereoorlog beskikbaar was, is dit

Twee propbajonette uit die 17de eeu.

nie aangekoop nie omdat dit nie by die tradisionele vegswyse van die Boere gepas het nie. Die Boere het wel 'n heilige ontsag vir die Britse kavelarie se sabels en vir die lansie van die lansiers gehad, maar dit was van Britse kant af nie baie suksesvol nie. Die Boere het betyds gevlug en nie dikwels die slagoffers van die tradisionele oorlogsmetodes van Europa geword nie.

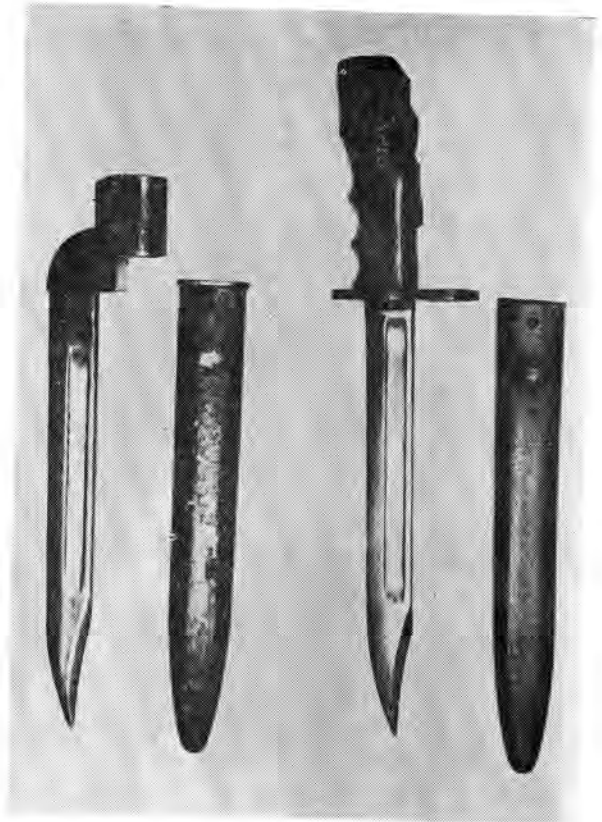
Na die vrede in 1902 het Boer en Brit in dieselfde Suid-Afrikaanse Weermag begin dien. Die tradisionele sabel en bajonet van die Brit het deel van die Suid-Afrikaner se wapenrusting geword.

Die redenasies van maj Tee en Steele, wat die Engelse en Amerikaanse standpunte toelig, is ook geldig vir Suid-Afrika. Die Suid-Afrikaanse Leër het reeds die inisiatief ge-

neem en met die seremoniële sabel weggedoen. Die skeppers van die bajonettradisie in Suid-Afrika, die Engelse, bepleit die einde van die bajonet.

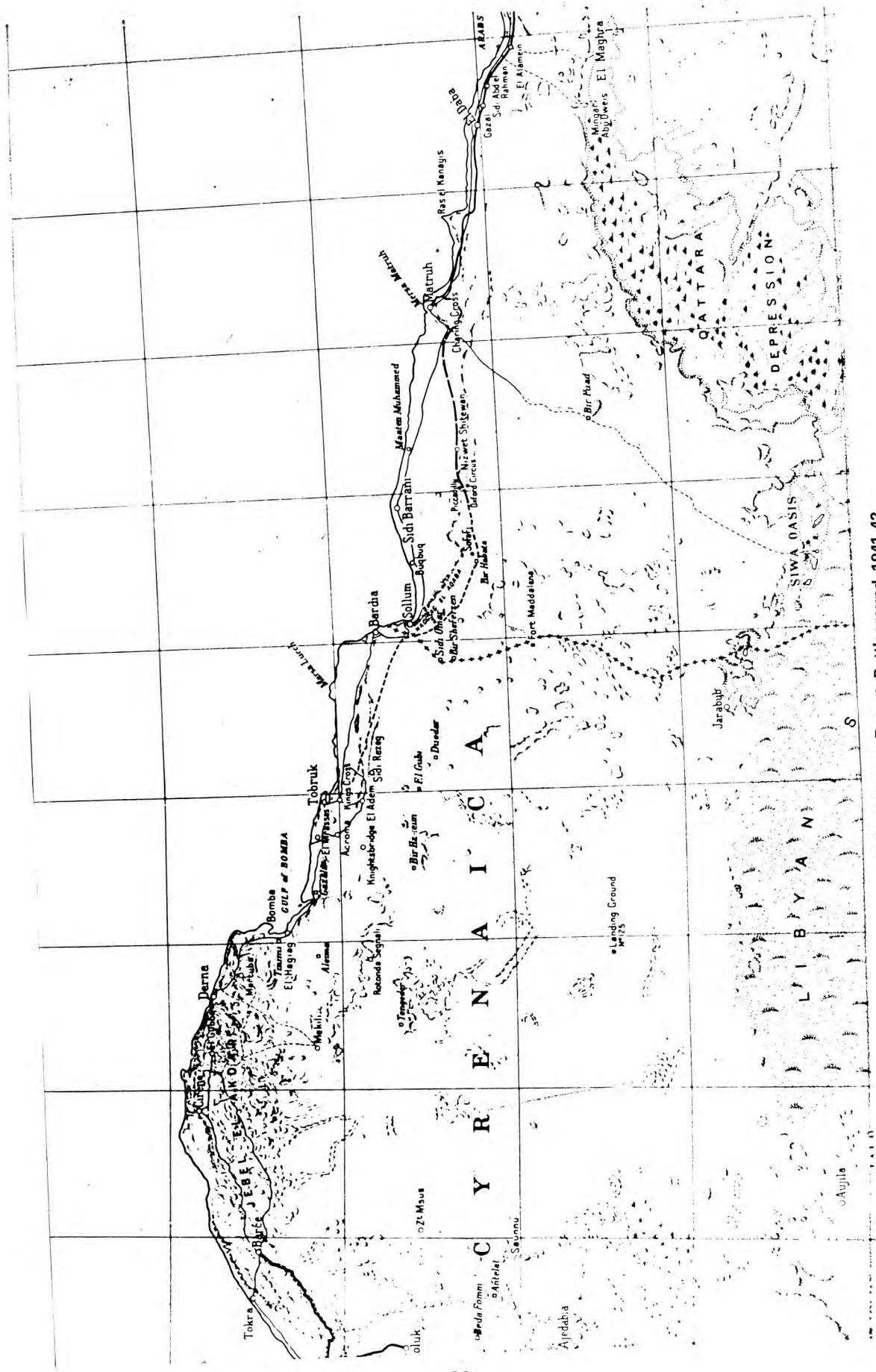
Behoort Suid-Afrika dan voort te gaan om dié wapen te gebruik. Moet Suid-Afrika nie ook dink soos maj Tee dat' . . . For the bayonet a second-best solution will be to retire it to a place in our ceremonial such as is at present occupied by Excalibur; but when carried ceremoniously — flags flying, drums beating and bayonets fixed — it must not be attached to our combat rifles'. Miskien nog sterker, soos Ludwig Renn sê ' . . . The fact that infantrymen are still equipped with bayonets is due simply and solely to the extraordinary tenacity with which outworn forms always persist in military affairs.'

1. Stephens, F. J. **Bayonets**, p. 53.
2. Sommige bronne sê Puyseur.
3. *Cold Steel is Redundant: Army Quarterly*, Vol. xcvi No 2 Jan 69.
4. **The Bayonet**, 1974, p. 15.

Bo: Mk 7 bajonet vir die Mk 4 Lee Enfield of Stengeweer; Regs: Mk 9 bajonet in 1949 vir Mk 4 geweer uitgereik.

The Western Desert Battleground 1941-42.